List 9.
Tečaj XVI.

NOVICE
gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 40 kr., za pol leta 1 fl. 50 kr., za četert leta 55 kr.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 40, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četert leta 1 fl. 10 kr.

V Ljubljani v sredo 3. marca 1858.

Kakošno poslopje je za kmeta naj bolje?

Perva pogodba je, da je kmetijsko poslopje bolj po potrebah, kakor po kakem ličnem načertu vredjeno, ktero bi res utegnilo razveseljevati okó popotnika, pa bi zraven moglo biti ozir kmetijskih opravil nezmerno pomanjkljivo.

Ni tedaj nikakor zadost, da tisti, ki hoče v tej reči kaj koristiti s svojim svetom, le poverh nekoliko pomanjkljivo pozna kmečko življenje, temuč treba je, da on razumno pregleda krajne okoljšine in se v duhu v posamne zadeve prestavi, ki navadno ali saj mnogokrat kmeta obdajajo.

Slamnate strehe res niso ognja varne, pa če niso preblizo skupaj, in če je kaj drevja vmes, je to dobra bramba v nesreči ognja. Kerme za konje in drugo živino ni nikdar dobro med ozidjem in pod opeknato (cegelnato) streho hraniti, kjer se zastran preobilnega močernega zraka, ki iz strešnih opék in zidú puhtí, pohabí redivna moč in prijeten slad naj boljše klaje.

Kar se mene tiče, bi nikdar, kadar se dá prebrati, klaje za svojo živino ne kupoval iz zidanih shramb, ktere so pokrite z opekami, ker sem vidil, da je drugač zdrava živina, uživaje kermo iz imenovanih shramb, začela pešati in bolehovati. V tistih krajih, kjer burja s snegom kadí, bi kmet celó dobrotnika preklinjal, ki bi mu zastonj hlev z opekami ali ceglom pokrival,*) kjer je klaja spravljena. —

Za kmeta je brez dvoma slamnata streha, ki je solnce ne prešine, ker skoz njo burja ne dežja ne snega ne snuje, naj rabljivša, in pa tudi si jo kmet doma prideluje vsako leto sproti in na poslednje mu služi v kaj dobro steljo.

Ako kmet hoče, da ga ne bo enkrat nenadoma kmetija obdelala, naj marljivo pazi na svoje strehe, če so tudi verh slabega poslopja, da bo vsako luknjico precej zakerpal, in da bo njegovo poslopje še toliko časa previselo, da se on za zdelovanje prilično preskerbi z vsemi potrebnimi rečmi. Zanikerneža, ki zanemarja popravljati svoje strehe, včasi kaj hudo pobera,**) ki mora poslopja staviti v neprejetni dôbi, kader so žitnice prazne, kadar se delavci težko dobivajo, kader ni beliča v žepu, in kader morda ga tare še kaka druga nadloga!

Dasiravno kmet, kterega prihodki so radi kaj pičli, včasi zdeluje svoje poslopje, ki ga je pod streho spravil, po več let, in v njem popravlja in preziduje, vendar je treba, da on vselej popred na mošnjo pogleda, koliko je v njej in kako globoko se bo smelo va-njo seči, da ne bo sebe in svojih otrok v revšino spravil.

Kdo izmed vas, misleč stolp zidati (Luk. 14.), se popred ne vsede in ne prerajta za zdelovanje potrebnih potroškov, da drugi, ki vidijo, da je temelj uložil in ni mogel zdelati, ga zasmehovaje ne poreko: „Začel je zidati, pa ni mogel zveršiti!“

Nečimerna obleka, s ktero se kaka prismojena deklina šoperi, ali pa kak prikurjen hlapčon baha, ni znamnje keršanske omike, temveč se le tudi pogreša. Pač res bi tisti nespameten bil, ki bi mislil, da je tisti kmet dober, ki si je zdelal drago in ošabno poslopje, ktero mu nič ne nese dobička in na posled ga še mora dolžnikom prepustiti.

Za kmeta, ki mu nič obresti ne nese, je preobilno zdelovanje poslopij le lepa kerpa na sterganem plajšu. Kadar kmet njive dobro gnoji, drevje zasaja, travnike zboljšuje i. t. d., takrat se pridnega kmeta skazuje, — če pa zemljišče zanemarja, ki ga edino živí, in čez svoje potrebe hišvanje izdeluje, je podoben bedaku, ki mreže plete, s kterimi misli ribe po zraku loviti.

Ne bilo bi mi ljubo, ako bi kdo moje misli napčno razlagal, kakor da bi jaz kmetu, ki večidel le od zemljišča živí, kake gerde podertine in gnjusobne berloge v stanovanje priporočal.

Med ošabnim poslopjem, ki je za kmeta predrago in ga spravi v revšino, in med poslopjem, ki je njegovim potrebam v vseh zadevah primerjeno, je velik razloček. Tudi ošabno in predrago poslopje je včasih polno nesnage, pa tudi za kmeta po njegovih zadevah permirjeno pohištvo utegne lepo snažno biti.

Kmet naj posebno gleda in skerbi, da bo tista stanica, v kteri se pozimi prebiva, lepo svitla, da so okna in vrata dobro zaterjene, in da peč ne tičí vsa v zidu in da ni predebelo ometana, ki je res terdna, pa vsako zimo kakih 5 sežnjev derv več požre, kar je kmetu velika škoda in vendar se zravno kaj slabo greje.

Pametno je in se tudi lahko zahteva, da se po premožnih mestih, tergih in sploh po vseh tistih krajih, kjer se je nadjati gotovih in stanovitnih obresti, napravljajo krasno oblikane hiše, terdne shrambe in drage poslopja. Ako bi kdo tiste živali, ki nimajo perut, silil po zraku letati, bi se zoper najmodrejšega Stvarnika puntal.

Neki ud kmet. družbe.

*) Se že zaterdi streha, da sneg skoz-njo ne kadi, če se deske pod opekami pribijejo; — al deske revnemu kmetu ne rastejo na polji. — „S snegom kadi“ tukaj pomeni to, kar na Gorenskim „mede“, — mede pa tukaj pomeni „sneži“ ali „sneg gré.“

**) „Ga pobera“, okrog Vača in po Moravčah pomeni: „Terda se mu godi; bo težko izhajal; bo kmalo obnemogel.“ Pis.

Meso, kot živež človešk, kakšno mora biti, da je zdravo in dobro?

Govor dr. L. Corvini-ta v zboru milaneškem.

Človek je zdrav, če ima dovolj živeža, in če je živež dober in zdrav. Med vsem živežem je pa tisti najboljši in najzdravejši, ki ga dobivamo od živine, ker se nam lahko preoberne v krí in meso. Nobena druga hrana ga ne more popolnoma nadomestiti in nam ne dá toliko močí kot živinsko meso.

Da se tedaj živinoreja pomnoží, in da se čuje nad prodajo mesa, ste gotovo dve važne reči: perva je v zvezi z umnim obdelovanjem zemlje, z vpeljevanjem boljših živinskih plemen, z umnim pitanjem in z umnim kmetijstvom sploh; za druge reči mora pa zdravstvena policija skerbeti, da se dobro meso prodaja, ne pa od bolne ali celó od cerknjene živine na prodaj seče.

Meso pa utegne zastran mnogoterih lastnost človeku škodljivo biti, če se namreč živini poklada napačna klaja, če je od bolne živine, ali če je bilo tudi zdravo, se je pa v slabih shrambah spridilo ali pa po nepravi kuhi ali slabem pečenji tako pohabilo, da je bolj škodljivo kakor koristno. Natanko določiti: kdaj pričenja meso človeškemu zdravji škodljivo biti, ali sirovo ali kakorkoli si bodi za jéd napravljeno, pa ni tako lahko kakor marsikdo misli, akoravno skušnje o tem marsikaj učé.

Znamenja, iz kterih se dá spoznati: ali je meso od zdravega živinčeta ali bolnega, se dajo najgotoviše določiti iz pregleda vsega živinskega droba, če ni včasih že posebno huda bolezen spremenila vseh delov tako, da se dá bolezen že v posamnih delih živinčeta viditi.

Znamenja, ktere dokazujejo, da je meso zdravo, so sploh te le: Če meso ošlatuješ ali narežeš, ne smé biti premehko; mora biti lepo rudeče, barve kakor je lastna različnim živinskim plemenom, in tudi živini lastnega mesnega duha; dostojno mora biti z mašobo prepeto; mašoba mora čversta in bela biti; če je mašoba včasih nekako rumenkasta, ne misli vselej, da je to znamenje bolne živinice; barva ta izhaja včasih od starosti in klaje, s kakoršno se je živina pitala. Le po drugih krajih ne smé biti rumena barva. Zdravo meso daje vselej tudi okusno in dobrodišečo juho.

Premembe, ktere dobí meso po zraku, so lahko poznati. Po vlažnem (mokrotnem) zraku je meso ohlapno in vlažno tako, da se dá težko okusiti; barve je blede in ostane tako dokler se popolnoma ne spridi. Meso pa, ki se nalaš na dež postavi, dobí kmalo gnjiloben duh. Če se tako meso spravi, dobí ostudno barvo, se pri kuhi vse razkuha, in ostane vedno mehko in je brez okusa.

Poletna soparca, posebno pred hudim vremenom, in gorke sape škodujejo največkrat telečjemu mesu; in čeravno tako vreme mesu odrašene živine toliko ne škoduje, vendar le juha ni tako mastna in okusna, kakor bi bila sicer bila.

Če meso zmerzne, je terdo, in kadar se reže, solzé iz njega kapljice neke posebne blede tekočine; zmerznjeno meso se počasi kuha in iz njega vedno mokrota hlapí, ostane vedno rudeče ali se sveti nekako zelenkasto; je brez slastí in želodec ga težko prekuha.

V vročini poleti postane meso kmali černo in se spridi pred ali pozneje, kakor je živinče, od kterega je, in pa klaja, s ktero se je pitalo.

Znamenja, iz kterih se zvé, za kakošno boleznijo je živinče poginilo, se dajo le spoznati, če se celo živinče natanko pregleda; iz samega mesa se ne more nikoli spoznati.

Kdor hoče spoznati, kakošnega plemena je meso, mora res prav skušen mož biti. Če se mora več mesa s kostmí vred pregledati, tako so že kostí same na sebi volovske debelje kakor kravje; sklepne jabelka so ravno tako tudi debelje; nahajajo se pri dimljah znamenja spolovil; meso je rudečeje, o kuhi se njegova podoba nič ne spremení, juha je rumenkasta in ima močen mesen duh: krava je memo vola šibkejih kostí, križ nje je bolj udert, trebuh pri lakotnicah bolj ven stojí, vime je s piskričasto tkanino prepeto, meso je bledejše od volovskega, nitke nje tanjše in menj uporne, juha je tamnejše barve in manj okusna.

Konjsko meso je bolj rudeče, mast je rumenkasta in tekoča.

Svinina se najložeje od druzega mesa razloči, da je take bele farbe kakor biserna matica in pa po slanini (špehu), s ktero je več ali menj prepreženа, potem namreč kakor je prešič bolj ali menj spitan.

Od telet, ki so po 15—20 dní stare, je meso bledo in vodenčnato, kostí gobaste, sklepne jabelka so s kervjo zalite in se dajo lahko od cevnih delov ločiti. Od tacih pa, ki so že po 6 do 8 tednov stare, ni meso vodenčnato, ampak belo, tolsto, kostí terdneje in deli verh členkov svinčene barve.

Po goljufii in umetno napravljeno teletnino, ki se večkrat za dobro meso prodaja, zamorejo pa le skušeni mesarji spoznati.

Kar se tiče škodljivosti mesa od razne živine, ki je bila res bolna, ni do zdaj še popolnoma dokazana. Okolišine, po kterih postane meso premalo tečno, ali je ognjusno ali pa naravnost človeškemu zdravju škodljivo, so po skušnjah dohtarja C. naslednje:

1. Čeravno živina ni bolna, nima meso dobrega okusa in ni tečno, če se takrat zakolje, kadar gré po plemenu, kader je breja, kader se obraví, če ni godna, če je živinče premlado ali prestaro, če ni rezano bilo, zato je tudi bikovo meso slabeje od volovskega.

2. Če se mu slabo streže, in premalo piče poklada, v slabem hlevu derží; če se prehudo vprega, nesnažno in v blatu pustí in preveč shujšati dá.

3. Če se meso v slabih krajih hrani, če se ga merčesi podstopijo, če nagnjije ali pa zmerzne.

4. Če se meso ni prav presušilo in prekadilo, nasolilo in v klobase podelalo.

5. Če je živinče nagloma poginilo, se zadavilo, utonilo i. t. d.

6. Če se je živinčetu po naključbi ali pa nalaš po raznih lekih, ali po klaji zavdalo; ali ga je pa kaka žival pičila, da je poginilo.

7. Če je živinče poginilo po nagli ali po dolgi bolezni. (Konec sl.)

Napáke slovenskega pisanja.

Spisal Fr. Levstik.

(Dalje.)

Iz tega se učimo, da se v tacih namerah govorí na štiri načine:

1. Jemljemo več besed, in ž njimi dopovedujemo to, kar Nemec samo z eno, kakor: „kolo pri vozu; pero za pisanje.“ Saj vem, kaj bodo rekli nekteri: blagor Nemcu, ki lahko sostavlja, kar če, in kakor če! Odgovarja se: izviren jezik mora imeti tudi kaj izvirnega v sebi, zato se loči jezik od jezika; sicer bi ne bil nobeden več izviren. Tudi pa je gotovo, da slovenščini, ki je prebogata s končnicami, nihče ne more očitati uboštva zavoljo sostav, in nikoli nihče bi ga ne čutil, ne očital, ako bi mi ne znali nemškega, ali vsaj tudi svoje bolj umeli. Pa kaj, ko dosti pisarjev slovečega imena še ne zna sklanjati, ne sprezati glagolov! Kolikrat se bere: „prinešen, uleži se“, namesti: „prinesen, ulezi se!“ *) — Prav za prav tudi nismo tako uredni v sostavljanji, kakor se misli sploh, pa to le iz same nevednosti.

---

*) Opomniti moram, da se je vrinil pri tiskanji v 6. listu na 44. strani v „napake slovenskega pisanja“ pogrešek: „prinešen“, namesti: „prinesen.“ Ta glagol spada v 1. obliko, in njegov nedoločivnik je: „prinesti.“ Ako se mu odbije zlog: „ti“, ostane: „prines“; temu se za deležje terpivnega naklona pridene: „en“, in potem je: „prinesen“, pa ne: „prinešen.“ Prinesen so djali stari Slovenci, in tako se čuje še dan danes povsod po slovenskem — le malokje med Gorenci, pa v Ljubljani morda ne; vender pa menda nikoli nikjer nihče ne pravi: krava je „napašena, pomolžena“, in glagola: „napasti, pomolsti (pomolzti)“ spadata tudi v 1. obliko, ravno ko: „prinesti.“ Sliši se pa tudi „prinešen“ menda zato, ker ima ta glagol v 4. obliki: „nositi.“ Če tukaj nedoločivniku odbiješ: „ti“, ostaja: „nosi“; temu se pristavi: „en“, in deležje bi imelo prav za prav biti: „nosien“; ali: „si“ se stopí v „š“, zato: „nošen.“ Temu enako je: „prošen, košen, hvaljen, hranjen i. t. d.“ Napek je tudi: „poželjenje, hrepenjenje“, namesti: „poželenje, hrepenenje“, ker „želeti, hrepeneti“ spadata v 3. obliko. Se-li tukaj nedoločivniku odbije „ti“, ostane: „žele, hrepene“; temu

2. Jemljemo prilog z imenom, kakor: „mlinski kamen, kuhinjska dekla, kravja dekla i. t. d.“ Časi izpuščamo ime, ter govorimo sam prilog, vzlasti pri osebah ženskega spola, na pr. „kuhinjska, kravja, hišna i. t. d.“

3. Iz korenike ali stebla narejamo s končnicami ime, na pr. „veternik, volár, konjár.“

4. Delamo tudi Slovani sostave. Ali nimamo besed: „kolovoz, kolovrat itd?“ Kdo pravi, da niso dobre? Serb ima poleg stotine druzih: „bogomolja“ (bethaus).

Ako bi dans ta dan kdo prišel k našemu pisatelju, in rekel mu: brate! „bethaus, windmühle, spinnrad“, lej tega nimamo Slovenci; kako se bo to djalo v sostavljenih besedah? za terdno sem prepričan, da bi mu odgovoril: „molitvodom, vetromlin, predokolo.“ Zdaj pa poglejmo, kako si jih je naredil sam jezik, in primerimo jih z nemškimi!

„Bethaus“ ima v sebi dve misli (begriffe): moliti in hiša (djanje in mesto); vsa beseda znači tedaj hišo, kjer se moli (namreč: Bog). Tudi „bogomolja“ ima dve misli: Bog in moliti; vsa beseda znači naredbo nalašč zato, da se Bog moli. Nemec si Boga le misli, pa ga ne imenuje; a Slovan si ga misli in tudi imenuje; zato pa mesta ne imenuje, ampak le misli si ga. „Spinnrad“ ima tudi v sebi dve misli: presti in kolo; tedaj: kolo za predenje. „Kolovrat“ ima ravno tako dve misli: kolo in vertiti se, to je: orodje, ki dela s kolesnim vertenjem. Res je tacega orodja mnogo, zato je „spinnrad“ bolje od naše besede; vender pa kolo ne more presti, preden se vertí. Misel, ktero Nemec veže h kolesu, vidimo, da je še le nasledek tiste, ki jo veže Slovenec. Ravno tako je „windmühle in vetrogonja.“

Iz tega se učimo: ako nočemo, da bi se našemu jeziku godila krivica, ne smemo vselej sloveniti nemških sostavljenk od čerke do čerke; ampak vzame naj se misel (begriff), ki je gotovo in nerazvezljivo zedinjena z nemško besedo, akoravno je Nemec ni zaznamoval v sostavi, ker si jo mora človek misliti pred tim, kar dopoveduje nemška beseda, ali pa morda še le pozneje. Namesti: „parobrod“ bi se lahko naredilo: „parogon“, ali tudi: „parogonja“ po serbski besedi: „vetrogonja.“ — Dalje se učimo, da naj se ogiblje sostavljanja, kdor nima jezika pod košem.

Slovan se derži pravil, kader sostavlja, in sicer:

I. veže, to je med besedi, iz kterih nareja sostavo, deva po terdih soglasnicah vezno čerko „o“, po ozkih „e.“ *) V tem grešé skoraj vsi naši književni možje; celó slovárji pišejo: „svojoglaven, življenjopis, možomorivka i. t. d.“ Pa uže stari Slovenec je djal: „licemer“ (heuchler), ker nekdaj je bila tudi soglasnica „c“ skozi in skozi ozka; **) in še dan današnji vsa dolenska stran razločno govorí: „svojeglav, močerad, konjedirec, Mišedolci (ljudje iz Mišjega dola), Kerčepoljci (ljudje iz Kerškega polja), Kožemal (osebino ime) i. t. d. Tega se lahko preveri, kdor hoče poslušati. (Dal. sl.)

Kako Slovenci kruh čislajo.

Starodavni Slovani so hleb ali kruh zló čislali in to je ostalo še do današnjega dné. Sploh vsi Slovani ga še časté enako. Ako na Čehih kak gost v hišo pride, je pervo, da mu gospodinja postreže s kruhom in soljo, potem še le s čim drugim. Česka národna prislovica pravi: „Kdo se s chlebem ne srownáwá, nesrownáwá se i s lidmi.“ Tudi pri nas Jugoslovanih je ta običaj navaden. Ako v pošteno hišo slovenskega kmeta stopiš, dobiš kmalo kruha in ne smeš se ga braniti; gorjé, sicer bi se zameril zlo zlo; zakaj kruh je „božji dar“, kakor se v obče imenuje. Ako ima kmet vina ali pa tolceka, ga dobiš tù namesto solí. Miza, na ktero se „božji dar“ podklada in jé, je snažna, belo vmita in mora vedno čista biti. Dobro še pomnim iz detečjih let, kako so me mati ali oče učili kruh čislati. Preden so mi ga vrezali, so vedno sv. križ naredili čez-nj; če mi je drobtina padla na tla, sem jo mogel pobrati in nisem je smel popred v usta djati, da sem jo kušnil. Po drobtinah stopati Bog ne daj! Ko bi bil, če tudi nevedoma, kaj takega storil, pokusil bi bil šibo! Rekli so mi večkrat roditelji: „Kdor kruha ne jé in po njemu tepta, ni vreden, da se drobtinica mu dá!“ Pravili so mi, da vérne duše v vicah jokajo, ako človek po kruhu teptá in da to je silen greh! Pripoveduje se, da je nekdo stopil na drobtino kruha ošabno, in da je ta tako okriknila, da je oglušel in do smerti gluh ostal! — Drobtine se morajo vedno spravljati in potem ali putam dati ali pa sožgati. Če pri hiši kruha ni, kadar kdo pride, se gospodinja jame izgovarjati in gosta za zamero prositi, da nima kruha, kajti ga še le bode jutro pekla. In včasih grejo k sosedu po kruha pri taki priložnosti. Komu kruha ne dati je gerdo, in potem sosed posmehljivo pravi: „Še kruha mu ni dal!“ Braniti pa kruha se, je tudi gerdo in vzeti ga mora gost, naj je kruh še tako čern in špicast ovsenjak, sicer ni pošten človek! — V obče je pri vsih Slovanih kruh ali hleb najvažniši, naj boljši in nar dražji dar nebeški, kterega med vsem nar bolj obrajtajo in čislajo. Kako se veseli kmet in njegova družina božičnih ali pa velikonočnih praznikov, kadar si boljega kruha, namreč belega ali hleba — speče! Tudi ob ženitbah ima bolji kruh kot drugekrati, zato se jih pa veseli! — Naš štirski Slovenec posebno vince pod pipo in kruhek v mizi nar bolj čisla! Vijanski Janko.

Potovanje po izhodnem ali po jutrovih deželah v letu 1857.*)

Spisal Mihael Verne.

XII.

Cipriški otok je domovina svetega Barnaba, ki se je s sv. Pavlom in s sv. Janezom, ki mu je bilo tudi Marko ime, pervi jako prizadeval, še mlado vero Kristusovo med rojaki svojimi razširiti in ustanoviti. Djanje Aposteljnov (XIII. 123) nam pripoveduje tako-le:

„V cerkvi pa, ki je bila v Antiohii, so bili preroki in „učitelji, med kterimi je bil Barnaba in Simon, ki se je „Černi zovel, in Luci Cirenejčan in Manahen, ki je „sodojenček četertnega oblastnika Heroda, in Pavel. Ko „so pa v opravilu Gospodovem bili in se postili, jim je „sveti Duh rekel: Odločite mi Savla in Barnaba k delu, „za ktero sem ju odbral. — Tedaj so se postili in molili, „in roke na nju pokladali, in ju pustili. In ona poslana od „svetega Duha, gresta v Selevcijo, in od tam jadrata v „Cipro; in ko sta v Salamino prišla, sta oznanovala besedo „božjo v sinagogah (ali v shodnicah) judovskih. Imela sta „pa tudi Janeza v pomoč. In ko sta vès otok obhodila „noter do Pafa, sta našla nekega čarovnika, krivega pre„roka, Juda, ki mu je bilo ime Bar-Jezu. Bil je s Ser„gijem Pavlom, deželnem poglavarjem, pametnem možem. „Ta je poslal po Barnaba in Savla, in je želel slišati „besedo božjo. Ustavljal pa se jima je Elimas, čarovnik

se pritakne: „n“, (ker: „e“ je uže pri glagolu), in potem je: „želen, hrepenen.“ Nepotrebni pogrešek je kriv nepotrebne opombe; zato naj se ne zameri, da premlevam reči, ktere bi pač moral vediti sleherni pisatelj, pa jih vender ne vé. Pis.

*) Ozke soglasnice so: „č, š, šč, ž, j, lj, nj.“ Pis.

**) Ne rekel bi dvakrat, da nisem v Laščah slišal poleg: „loncovezec“, tudi: „loncevezec.“ Tam je soglasnica „c“ v nekterih namerah še ozka. Sploh govoré: „mencév, koscév sem prosil; na sejmu je bilo malo kupcév.“ Pis.

*) V poslednjih Novicah beri v X. listu „Potovanja“ v 26 verst Dionizi namesti Divnici. Vred.

*

„(tako namreč se tolmači ime njegovo) iskaje odverniti de-„želnega poglavarja od vere. Savl pa, ki se imenuje tudi „Pavel, poln svetega Duha, ga je pogledal, in djal: O „polni vseh zvijač in vsega kovarstva in hudičev, sovražnik „vse pravice, ali ne nehaš prevračati pravih poti Gospo-„dovih? In glej, sedaj pride roka Gospodova čez-te, in „boš slep, in ne boš vidil solnca nekaj časa. In zdajci je „padel na-nj mrak in tema, in tapaje okrog je iskal, kdo „bi mu roko podal. Ker je tedaj deželni poglavar vidil, „kar se je bilo zgodilo, je veroval in se čudil nad naukom „Gospodovem. In ko so se Pavel in tisti, ki so ž njim bili, „od Pafa peljali, so prišli v Perge v Pamfilii. Janez pa „se je ločil od njih in se vernil v Jeruzalem.“

Sv. Barnaba pa se je vernil menda še večkrat domú, in milost božja ni bila prazna v njem. Pa tudi umerl je sv. Barnaba v domovini svoji. V sedmem letu krute Neronove vlade si je pridobil namreč slavni venec mučencov z junaškim pogumom. Pod cesarjem Zenonom se je našlo na otoku cipriškem truplo njegovo z Evangeljem sv. Matevža, ki si ga je bil iskreni mučenec z lastno roko prepisal.

Ker smo bili, kakor sem ti zgorej pravil, pred Larnako ponoči dospeli, smo šli še le naslednje jutro — 1. aprila, po sedmih v mesto, ki na grobih starodavnega mesta „Cithium“ stojí in se ravno zato Larnaka imenuje, kakor bi se v našem jeziku grobišče imenovalo. Cithium je bilo eno najstarejših mest na svetu, ker ga je bil že Cetim, Noetovega sina Jafeta vnuk, osnoval in utemeljil.

Larnaka stojí na ravnem pri morji, in je dan današnji pervo kupčijsko mestice cipriškega otoka. Pri vsem tem pa je vendar revno. Le malo pohištev je iz kamnja zidanih, ker se kamnje le deleč proč dobiva in ker je zato predrago. Hiše in graje vertov so večidel iz blata ali iz nekakošne belkaste ilovice, ki jo s slamo mešajo. Eno narlepših poslopij je franciškanski samostan z lepo cerkvo, ki so si ga menihi po mnogih protivnostih in zaderžkih še ni davno večidel s pomočjo pobožnih Avstrianov sozidali. — Tudi neke nune, sestre sv. Jožefa, imajo tù lep terden samostan z učilnico za žensko mladost.

Mestna okolica je precej prijetna, in lepo visoke palme jo kinčijo. Posebno čversto pa raste tod pod milim nebom kakt ali Faraonova smokev.

Nikozia, glavno mesto cipriškega otoka je proti severji v notranjem kakih šest do sedem ur od Larnake.

Po poldne so se valovi pri najlepšem vremenu na bregu jako lomili, in nek tovarš se jih je tako bal, da se ni dal dolgo časa nikakor pregovoriti, da bi bil v čoln skočil. Poslednjič mu pravim, da Adria bo ob svojem času odrinila, naj se vernemo ali ne. To je pomagalo — na enkrat skoči z nekakšno smešno serčnostjo v čoln, in kmali smo spet na parobrodu.

Ob petih po poldne odrinemo od otoka cipriškega, ter jadramo proti Bejrutu, Mersino na levi pustivši.

XIII.

Drugi dan aprila se nam prikažejo že zgodej visoki, osneženi verhi krasnega Libana, in proti sedmi uri zjutrej tudi mesto Bejrut, ki stojí o podnožji lepega zelenega griča. Bejrut — nekdanjim Gerkom in Rimljanom Berythus, v svetem pismu pa Berothab — je sila staro mesto, ki so ga najberže nekdanji pridni Fenicjani osnovali in utemeljili. Pa perva zgodovina starodavnega mesta nam je popolnoma neznana, in se še le nekoliko razjasne, ko Bejrut mogočnim Rimljanom v roke pride. — O Avgustovih časih napravijo Rimljani tù lastno uselišče, in ga imenujejo „Felix Augusta.“ Ta sprememba imena pa ne ubrani, da bi se staro ime Berit, ki se sčasoma v Bejrut spremení, ne ohranilo. — Pod Rimljani je mesto tako cvetelo, da je bilo radost vladarjem in učenim, in na vsem izhodnem ga ni bilo, če smem tako reči, slavnišega vseučilišča od bejrutskega. Od vseh straní so hodili ukaželjni mladenči v Bejrut, se posebno pravoslovja učit, in Justinian imenuje Bejrut mater in rediteljco postav. — Pri vsem tem pa je vendar čudno, da so si poslednji kralji judovski za olepšanje in blagostanje mesta toliko prizadevali, dasiravno ni bilo pod njih oblastjo, ampak pod oblastjo rimskega poglavarja Sirije, ki je v Antiohii stanoval. Kralj Herod — tisti, ki je dal o Kristusovem rojstvu v Betlehemu nedolžne otročiče pomoriti — olepša Bejrut s krasnim tempeljnom, pa oskruni v ravno tem mestu spomin svoj s krutim nečloveškim djanjem, s tem namreč, da zatoži lastna sina Aleksandra in Aristobula, ki jima je lepa, pa nesrečna Mariana mati bila, kot zarotnika zoper oblast in življenje svoje, in da ne neha, dokler ju rimski deželni poglavar k smerti ne obsodi. — Več še ko Herod sta storila kralja judovska Agripa, oče in sin, v olepšanje bejrutskega mesta, da bi Rimljane udanosti in zvestobe svoje prepričala. Lastne podložne sta derla, da sta bila v stanu, ptuje mesto kinčiti in se Rimljanom prilizovati. Krasne gledišča in občne kopele so bile priče nju zapravljive darljivosti. In ker so tudi Rimljani mesto lepšali in povzdigovali, kolikor so vedli in znali, ni čudo, da je bil Bejrut kmali najlepše mesto v celi Sirii.

Ko se je imel serd božji čez bogomorivni Jeruzalem razliti, in ko je že Vespazian z vojsko nad nehvaležno mesto šel, je pribežalo mnogo mnogo kristjanov, ki so se nemili osodi zaverženega mesta umaknili, iz Jeruzalema v Bejrut, in mesto je rastlo čedalje bolj tudi v pravi veri in pobožnosti. — Lepo podnebje in ugodnosti mesta privabijo v Bejrut tudi slavnega Tita, ko je bil po dolgem in težkem trudu terdovratno jeruzalemsko mesto vzel in popolnoma razdjal, in tù je počival in se radoval skorej celo zimo. Vse to pripoveduje Jožef Flavi, ki je bil Vespazianov jetnik in Titov tolmač, in ki je še le po dokončani vojski v Bejrutu svojo prostost spet zadobil.

Od takrat pa sloví Bejrut bolj po nesreči kot po blaženosti svoji. Perva velika strašna nesreča zadene mesto leta 566 po Krist. — namreč grozovit potres, ki krasno mesto popolnoma razruši in podere. Pa starodavna slava in prelepa lega pomaga mestu kmali spet kviško, toda sedaj je le senca poprejšnega, je le navadno mesto brez vse krasnosti, in nima več druzega ko nekdanjo slavo. Ko ga pa Saraceni, kakor vso Sirijo, pod svoj terdi jarm spravijo, pride tudi ob-njo. Pod Križanci pa se spet nekoliko povzdigne, pa ne za dolgo. Po dveh mescih terde oblege ga vzamejo hrabri Križanci pod Balduinom I. 25. aprila 1104, pobijejo mnogo Saracenov, in začnejo mesto razširjati in lepšati. Kristjanska vera začne spet lepo cvesti in razne cerkve se spet sozidajo, med drugimi tudi stolna cerkev sv. Ivana, ki še stoji, ki je pa dan današnji mahomedanska mošéa. Prerokovi nasledovavci so le altarje iz nje spravili, sicer pa jo pustili, kakoršna je bila. Celó kropivni kamen je še v nji. Druzega spominika pa ni iz teh časov.

Križanci pa ne gospodujejo dolgo, in Bejrut je eno pervih mest, ki jim jih velikodušni Saladin po sloveči bitvi pri Tiberiadi spet vzame, in sedaj postane Bejrut glavno mesto vseh okrajin Sirijanskih. Saraceni ga jako uterdijo in otaboré, in hranijo v njem vso vojniško pripravo, vjete kristjane, čuda veliko živeža in svoje naropano bogastvo. Pa leta 1196 jim ga vzamejo spet Križanci, oprostijo s to zmago 8000 kristjanov in dobé toliko živeža, da ga je bilo vsem stanovavcom za tri leta zadosti.

Al osoda mesta bejrutskega se noče še ustanoviti. Ko Križanci v Sirii obnemagajo in njih gospodovanje na izhodnem že pojema, pride Bejrut spet Saracenom v roke. — Okolj leta 1517 se ga polasté Turki, pa mesto spremeni le gospodarja, ne jarma. — Boljša sreča se mu smehlja, ko se Fiker-Edin, knez ali emir Druzov, okolj leta 1612 zoper Turke spunta in jim verh nekterih druzih mest tudi Bejrut vzame. Fiker-Edin si resnobno prizadeva, osodo svojih podložnih zlajšati in posebno Bejrut

povzdigniti in olepšati, pa kaj pomaga, ker ga Amurat IV. v kratkem spet potlači. — Leta 1831 se spunta zoper cara turškega tudi Mehemed-Ali, namestnik v Egiptu, in sin njegov, Ibrahim Paša, si podverže malo po malem celo Sirijo. — Že se kaže v Bejrutu in v okrajnah sirijanskih vspeh boljše, redne vlade egiptovske, pa na enkrat se vzdignejo leta 1840 nektere evropejske vlade zoper Egipčane, in jih prisilijo v Egipt se verniti. Pri tem početji se je tudi brodništvo naše avstrijansko čversto ponašalo! Francozi pa se niso te slave udeležili, kakor nekoliko let prej žalostne slave pri Navarinu.

(Dalje sledí.)

Nekaj v svarilo roditeljem.

Ljube Novice! izvolite vverstiti ta sostavek med svoje — pa ga nesite po široki Slovenii mogočno trobečega na ušesa roditeljem, da jih saj žalostne dogodbe zdramijo in zbudé, ker ne zamorejo mili opomini in prošnje prijazne odpreti njih očí! — Prijazno je plavalo včeraj (dan pusta) sonce na obnebji jasnomodrem, in vpiralo svoje žarke v belo odejo, ktera pokriva zemljo in klisurine naše. Dozdeva mi se, da je previdnost božja zato dopustila soncu ta dan toliko svitlo sijati, da ljudstvo zraven svojih ajdovskih zabav in veselic ložej zagleda prepad nesreče, ki mu za herbtom grozí. Ali ljudje, posebno pa očetje in matere velikih burk in iger omamljeni in opiti, nimajo moči odgerniti zastora, ki je zakrival nesrečo sledečo: Uže sonce zahaja, toda prezgodej za veseli ljud naš zadnje trake molí, ko da bi hotlo reči: „srečno! jutri se vsi ne vidimo več.“ Skakanja, dirjanja, metanja, nametovanja s snegom, smeha itd. so siti. Nekaj vendar še pogrešajo, peté jih še serbé. Dva akoravno že dovelj ostarela zakonska neka moč silovita vleče na plés, krepko se jej ne ustavita — gresta. Žena vkljub otroku, ki ga nosi pod sercom uže več mescov, gré, in se ne spomni dolžnost do otrok, ki jih je porodila. Mož, ko dom zapušča, ne vidi švigajočega plemena na ognjišču in ne spominja se več punce 4 let stare, ktero je samo zapustil kraj ognja, ker sta uže bila na plesišču misel njega in duh. Kaj se doma zgodí med tem, ko ona dva v kerčmi rajata, plešeta in uživata veselic posvetnih? Dekleta nedolžnega oblačilo se, žalibog! užge plemena švigajočega okoli sebe, in dete se počasi peče!! — Neskerbna roditelja pozno v noči domu pridša ugledata ljubeznivo hčerko vso pečeno in malo živo, počneta nje rane polivati s solzami bridkimi; toda že prepozno, ker duša, sedeča že na jeziku, je danes okoli desetih uzdignila se na svojih nedolžnih perutah, in odplavala k Stvarniku svojemu tožit očeta in mater.

F. R. Gradiški.

O vučjem pastiru.

Narodne pripovedke iz okolice Varaždinske.

Prinesek za slovensko mitologijo.

Nabral M. Kračmanov.

Na Kranjskem je znano, da hudič polhe na pašo goni. Med Slovenci, ki stanujejo okoli Varaždina, je vera, da imajo živali svoje pastirje, postavim volkovi, ribe, tice; in marsikaj si o tem pripovedujejo. Že sem v lanskih „Novicah“ v 57. listu na 227. strani eno od volčjega pastirja povedal, in ker utegne ta stvar spet nekoliko v slovensko mitologijo segati, mislim, da ni od več, ako še povem kar sem znova zvedil od volčjega pastirja.

1. Jeden put bil je jeden jager pak je hodil pazit zveri. Išel je na jeden hrast a pod ov hrast su hodili vuki i žjimi skup vučji pastir. Gda su išli pastir je išel prvi a oni za njim. Gda su tam došli onda veli vučji pastir jagru: čuješ, hodi dole. On se ni vufal i niti ni išel. Onda mu veli: hodi, drugač te ove moje zveri pojedu. Onda je išel, i gda je došel s hrasta veli mu vučji pastir: vezda kaj očeš rajši, jeli češ biti to kaj sem ja bil sedem let, ili da te ove zveri pojedu? On je rekel da če biti rajši to kaj je on bil. Onda mu je rekel pastir: prekopicni se kroz ov obruč. On se je prekopicnul i vuk je postal, a vuki so vikali: živio, novoga pastira smo dobili kojemu budemo purane krali. I tak su ga radi imeli. Neg vu zimi je bil tak gladen da je dimo hodil na gnoj jest one glive, kaj su po gnoju rasle i kupanje je hodil lizat. A domači su ga opstrelali i tukli kajti nisu znali da je on. Neg gda je sedem let izminulo on je došel, i pitali su ga, da gde si bil tak dugo? Onda jim je 'se povedal kak je bil i kak su ga oni bili. Onda su napravili gosti, su pili i jeli, a ja sem bil ozad za pečjum, nit su se na me ogledali; neg sem jim pol purane zel i v torbicu del i tak sem ga pojel.

2. Jeden put su bili konjari na paši, pak su bili i po noči takaj, pak su vidli saku noč da ogenj gori, a ognjišča ni bilo gda su gledali. Onda je jeden izmed njih bil pak je rekel da bude išel ovu noč na hrast gledat kaj je to. On je išel na hrast pak dojde jeden klapasti vuk pak se čez jeden obruč tri put prekopicne a stari dedek postane, a vuki dojdu za njim, a koj je prvi došel on je donesel jednu gusku i dal mu ju je; on ju je spekel i meso je pojel, a kosti je dal vukom. Gda su to pojeli onda jim odlučal kaj bu koj dobil ovo leto. Jednomu veli: ti buš dobil kravu; tak je rekel i drugim 'sakomu njegovo. Onda naj zajdnemu je rekel: ti pak buš dobil ovo kaj je na ovem hrastu. A ov deček je vre bil od straha ves črn. Onda su 'si odišli, a ov, koj je toga dečka dobil, je ostal i potkapal je ov hrast da, gda hrast podkoplje bu deček dol opal i da ga bude pojel, neg samo da do dana to včini. Neg dan je nastal i pastiri su došli i vuka stirali a dečka su na kla zeli. I ov deček je doma odišel i jedno leto ni nikam vun iz doma išel, neg samo vukol hiže je išel. Gda je leto dan prošlo išel je s pastiri po noči na pašu. Onda su pastiri pospali, vuk je došel i njega pograbil i pojel ga je.

3. Jen put je bil jen vučji pastir i on je nad sedem vukov bil. Išel je jen put po selih mleka prosit i dojde vu selu k jedni ženski i prosi ju za mleko kajti on rad mleko jede. I ta žena mu ne štela mleka dati. On reče: dobro dobro, vre buš se ti zmislila komu si ne štela mleka dati. I žena si je mislila, kaj bi ti, zmazanec, mleko jel. I ti vučji pastir neče taki vuka poslati, neg tak za nekuliko let pošle da zakole tele ili kravu, žrebe, dete ili kaj god od one hiže. Onda su ženski drugi ljudi rekli: to ti je pravo vučji pastir bil, ti buš nesrečna. I onda je ta žena strahu bila kaj je ne njemu mleka dala. I za nekaj časa odnesel je vuk jedno svinče koje su šteli zaklati si, i onda su vre imeli nikaj kaj bi klali. — Ti vučji pastir zapovedal je vukom kam koji mora iti. Jednomu je rekel da naj ide korenja (korenin) kopat, drugomu da naj ide po onoga in onoga človeka, tretjomu drugo, četvrtomu pak drugo, pak petomu drugo, i tak dalje. Ako pak ono nemre zaklati, pošle ga drugam gde more si zaklati i pojesti. — Ti vučji pastir bil je ves rezdrapan tak, da su 'se krpe doli visele.

Slovenske humoreske.

Po národnih pravlicah spisal Vicko Dragan.

II.

Verbovčani so prebrisane glave. Naj povem kakšno od njih.

Po Verbovškem germovji raste dosti divjega hmela. Neki Verbovčan, kteri je križem svet obhodil, jim svetuje, naj varijo pivo (ol), ker imajo dosti hmela. Piva ni nobeden še pil. Kakšna pijača pa je to? vsi ga barajo. Diší kakor konjšica, in mislim, da hmel v konjšici zavreti dajo. „To pa vendar ni mogoče“ — rečejo stari sosed Ropotar.

Ali skusiti znamo. Skusijo. Župan pervi pivo pokuša, pa se bridko derží kakor Vlah na pepelnico. Svoje blago peljajo v Gradec. Na placi gospôda pijačo pokuša. „To je strup!“ — vsi zakričijo in naše pivovare vtaknejo v ječo.

Doma prodajavce željno pričakujejo, ker radi bi zvedili, kako so blago prodali. Mine Miholovo, Martinovo, mine Koleda, — prodajavcov ni še domú. „Bogme! ušli so nam s penezi“ — reče modra glava, prisežen mož Bercko Vertoglavič — hočemo jih iti iskat.“

Zbrali so dva stara pravična možaka. Nobeden izmed njih ni še bil pri županu zatožen, da bi bil kakošno krivico storil, — nobeden teh, čeravno sta obadva bila krulјeva, še ni imel noge v kladi.

Pozimi nista mogla iz doma zavoljo slabih nog ob Jurjevem, kadar je vse zeleno bilo, pa so pivoprodajavce že spustili domú.

Ker gradčki gospôdi pivo ni dopadlo, si iz hmela niso več dobička iskali. Pustijo še ga dan današjni rasti, rekši: „naj imajo vrablji (vrabci) v njem gnjezda.“

Vrablje Verbovčani posebno radi jedo. Enkrat se je žalostna pripetila. Zvedel je mlad Verbovčan, da v orehovem bednji so mladi vrablji. Pové to sosedom. Sosedi grejo ž njim, pa kak do luknje priti? Eden drugemu naj na ramo stopi; tako bo šlo. In zgodilo se je tako. Že naj bolj zgornji segne v bedenj, in zakričí: „imam ga že“, ko naj bolj spodnji radovednež vpraša: „kakšni so?“ ter gor pogleda, in vse gornje na tla strosi. Samo nar bolj gornji visí, celo roko v bednji deržeč, med nebom in zemljo.

Kako ga bodemo na zemljo dobili? vsi žalostno vprašajo? Hitro se najde modra glava. Verzimo sekirico, da se roka odseka; da pa nebode se ubil, položimo na zemljo pernato blazino, in da se ne bode v graben skotnil, denimo čez blazino brano. Storili so tako. Da temu revežu potla niso vrablji več dišali, in da ni jih nikdar vcč speljaval, se vé, pa kaj je Verbovčanom za enega Verbovčana! — saj vsako leto jih sto maček iz repišča prinese, sto pa kobila iz verbe bincne.

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Siska 21. febr. Vsled večjih naročb iz Krajnskega in bolj živo prodajanje v Sisku kakor tudi poskočivša cena žita v Banatu je storila, da se je tudi tù cena popravila. Pšenice pretečenega tedna je 8000 vagánov prodanih in sicer banaške od 85—88 funt. težke po 52—58 gr., bačvanske od 85—86 funtov po $53\frac{1}{4}$ do 54 gr., in horvaške po 46 do 50 gr. Še se je prodalo 1000 vagánov napolice po 43—45 gr.; 4000 vagánov koruze po 44—45, malo bolje verste po $46\frac{2}{3}$ gr. Za ječmen po 30—35 gr. malokdo mara; ovsa se je prodalo 2000 vagánov po $24\frac{1}{2}$ do 25 gr. in najboljšega po $25\frac{2}{3}$ gr. na drobno. Vreme je mrazno, snega je polno, reke so še zaledene. Vožnina do Zidanega mosta je po 42—48 kr.

Iz Reke. Veselja nam serce poskakuje, ko beremo, kako slavno so Slovenci v Ljubljani stoletnico našega milega Vodnika praznovali. Kdo bi se ne veselil, ko bere o slovesnostih v Šiški, o veselici v gledišu! Marsikoga sem tiste dní v našem mestu reči slišal: Oj zakaj nisem danes v Ljubljani! In vse tiste dní se nismo skorej druzega pogovarjali, kot samo o Vodniku. Vodnik nam je bil zmiraj na misli. — Praznovali smo v duhu, kar ste v Ljubljani s petjem, godbo in vrišem. — Pa to ni bilo dosti; hotli smo, da se bomo bolj živo veselega dné spomnili, tudi zunaj se veseliti. Zbralo se nas je tedaj šest gimnazialnih učencov v družtvu slavno učenega Slavjana gosp. K — ca, in šli smo sprehajat se; do neke hiše pridši gremo na vert in se za kamnato mizo posedemo. Tukaj ustane slavni gosp. K. in začne o zaslugah našega Vodnika serčno govoriti; opominjavavši tudi nas mladenče napredovati po poti, ki nam jo je Vodnik pogladil, jenja govoriti. Primši kozarec v roko zaupije: „Živio spomin Vodnikov, živio Prešernov, živio Koseski, živio tudi dr. Toman, ki tako neutrudljivo skerbí, da se slavni mož poslaví!“ Kupe so žvenkljale, pa besede bistroumnega moža so mi ostale v sercu z gorečimi čerkami zapisane. — Zima letos pri nas vedno razsaja, pa mislim, da jo bomo skoro prestali. Spomnim se, da je lani o takem času že mandeljnovo drevje cvetelo, ali letos še popkov ne poganja. Druzega ni tukaj nič novega. Z Bogom!

J. Bilc.

Iz Zagorja 24. febr. Fr. Ž. — Iz Horvaškega se za gotovo zvé, da se je v Kamnjaku, tri ure od Reke, na Karlovski cesti 19. t. m. zgodila sledeča strašna nesreča: Hud mraz je bil in strašna burja je vihrala. Uboga žena nekega dninarja gré, ko ji je piče za kravo zmanjkalo, v bližnjo vas, četert ure dalječ, po koš sená. Doma v merzli koči je pustila dva otročička. Mož je šel tudi po svojih opravkih. Ko pride ta domú in vrata odpré, najde oba otroka mertva — zmerznila sta! Ji žalostno prigodbo povedat, hití svoji ženi naproti, ker je predolgo ni bilo domú. Pa komaj pride dve sto korakov iz vasí, mu presune še večja britkost serce. Kos trupla svoje žene najde namreč, ktero so volkovi raztergali. Zares neizrečena žalost za ubogega moža!

Pri sv. Križu poleg Turna 24. sveč. J. S. — Na Svečnični dan se je vidil v našem kraji čuden prikazek. Dopoldne je prav močno sneg šel, in s snegom vred je okoli vasí Tihaboja, ki stojí na griču med dvema dolinama, brez števila červičkov ali gosenec na tla padalo. Vse gomazelo jih je po téh dolinah, kakor so ljudje pravili, da bi jih bil lahko v mernik grabil. Tiči so jih neki prav hiteli zobati. Lazili so po snegu, dokler jih ni bil sneg zapadel. Bili so pa ti červički černkasti, ravno taki, kakor so gosence, ki na repo hodijo; gobčke in glavice so imeli jeklenaste in prav terde. Skušali so červičku gobček streti z nožem, pa je raji odletel ko se sterl. Dolgi so bili po kakega dobrega pol palca, in so imeli neki goste nožice. Rad bi bil sam kterega vidil, pa sem še le te dní zvedil od tega čuda, in ni bilo nobenega več dobiti, ker je bil velik sneg zapadel. Čudno je tudi, da jih je bilo na obeh straneh vasí po dolinah vse polno; po vasi, ki je na nizkem, komaj kake štiri ali kakih pet sežnjev visokem robu v sredi, je bilo pa le malokterega viditi. Tudi pol ure od tod, na meji Čateške fare, v dolini imenovani „pri cerkvenem malnu“ je bilo neki vse černo teh živalic. Nisem pa slišal da bi jih bili vidili po gričih med Tihabojem in cerkvenim malnom. Mikavno bi bilo vediti, ali se je kaj tacega o tem času še kje drugod vidilo, in od kod je prinesla burja zdaj pozimi te živalice?

Novičar iz raznih krajev.

Iz Dunaja. C. kr. dnarstveno ministerstvo je zaukazalo, da so rudniki, ktere njih posestniki opusté, v tistem polletju (semestru), v kterem so rudnijski oblastniji naznanili, da rudnik opusté, še davšini od rudnika podverženi, ker je to davšino vsacega pol leta naprej odrajtovati, ne gledé na to, ali se rudnik obdeluje in kaj dohodkov daje ali ne. Ako se na izrečenje, da kdo rudnik opustí, ne more v tistem polletju, v kterem je bilo rudnijski oblastniji naznanjeno, zavoljo uredskih djanj, ktere gredo pred tem, že odgovor dati, in ako se iz enacega uzroka opušeni rudnik v rudniških bukvah ne more izbrisati, se davšina za naslednje polletje in toliko časa ne tirja, dokler obravnave terpé, temuč samo predznamljajo se in še le po izrečenju, da rudnijska oblastnija v to opušenje privoli in po izbrisanju opušenega rudnika se v predznamku izbrišejo. Zakaj s tistim dnevom, v kterem posestnik rudnika rudnijski oblastniji naznani, da rudnik opustí, se odpove tudi vsaki iz podeljenja izvirajoči pravici do rudnika in ne sme ga več obdelovati.

— C. kr. ministerstvo notranjih opravil je zaukazalo, da se smé platno s svinčenino pripravljano samo fabrikam prodajati, v kterih tako platno drukajo.

— Romarji, kteri pojdejo letošnjo veliko noč sveto deželo obiskat, morajo biti 13. marca v Terstu zbrani, ker bo ta dan odrinila barka iz Tersta.

— Donova je to zimo tako zamerznjena, da je pri Dunaju po 12 do 15, na enem mestu še celó 17 komolcov debel led.

— Poslednje popisovanje je skazalo na Dunaju brez vojakov 470 tavžent duš.

— Do 27. februarja se je oglasilo na Dunaji 426 umetnikov z občerti za razprostenje mesta. Po takem bo imela komisija dosti opraviti z razsojo najboljih občertov, kterih dobé samo trije prêmije in sicer 2000, 1000 in 500 cekinov v zlatu.

Iz Ogerskega. Ogerski tolovaji imajo staro vražo, da ostanejo s svojimi hudodeli na skrivnem, če se s kervjo še nerojenega otroka umijejo. Tak strašen prigodek pripoveduje „Magyar Naplap“ iz Koleta-Szega. Pri cesti med Klausenburgom in B.-Hunyadom na Erdeljskem stojí blizo poslednjega terga kerčma, ktere gospodar je lastno težko ženo prodal za 200 fl. tolovajem, kteri so imeli namen, nesrečno ženo razparati, da bi tako dosegli, kar bi jih, kakor so mislili, v njih početjih skrivalo. Pa božja previdnost ni pripustila tega; strašni naklep je bil izdan in žandarji niso samo žene take strašne smerti oteli, temuč tudi kerčmarja in njegove tovarše so izročili pravici.

— V Peštu so v velikem strahu in skerbéh zavoljo povodnji, kadar odjuga pride. Vsa Donova je notri do morja zamerznjena in postranske reke so do dna v led spremenjene. Ko se bo začel tajati sneg, kterega je po planem in po gorah več komolcov debelega, se bo voda čez led po prodih in iz teh čez bregove zlila in kdo vé koliko nesreče prinesla. Peščani še niso pozabili zime v letu 1838, v kteri je grozna povodinj skorej polovico mesta poderla.

Iz Erdeljskega. V Haratni so utemelili hvale vredno bratovšino, ktere udje so sklenili, prihodnje več ne kleti, ne po krivem prisegati in ne pohujšljivo pogovarjati se.

Iz Rusije. Še ni dolgo, kar so Rusi v Azii na reki Amur si več sveta in posestev usvojili, ktere so bile popred v varstvu ali pa posestvu Kitajcov. Ker ti tega niso mogli pozabiti, so planili čez Ruse in njih nove posestva, s kakšnim uspehom pa se še ne ve.

Iz Italije. V Piemontu so začeli političnim begunom terdo na pete stopati. Tako so jih pretečene dní v Genovi več zaperli, mnogim pa zapovedali, se v odločenem času iz dežele spraviti.

Iz Nemškega. 8. febr. je vojaška in civilna komisija, ktera je imela prevdariti škodo po smodniku v Mogunci vzrokovano, svoje delo dokončala, in prevdarila je vso škodo z 812 tavžent in 500 goldinarji.

— „Halle'sches Volksbl.“ piše: V letu 1138 — torej pod cesarjem Friderikom Rudečebradcom — je umerl Janez Ziten (Johanes de Temporibus), kteri je živel 361 let, namreč od časa Karola Vélicega, kterega oproda je bil. — Leo, učen nemšk zgodovinar, je pristavil k temu: Ta mož je bil tetaj 777. leta rojen in je najvišjo starost po Mojzesu doživel, kolikor je znano. Ker so nek ruskemu caru v letu 1818 moža pokazali, kteri je šel s švedsko armado 1630 na nemško (mogel je tedaj najmenj 200 let živeti), in se od druzega bere, da je bil celó 269 let star, bi starost Ziten-ova ne bila celó nemogoča, če ste pravljici od poslednjih dveh tudi resnične.

— V Elberfeldu so bili tako srečni, da so že kebra ujeli. Ondašnji časnik razglaša to dostojno in prerokuje zgodnjo spomlad. Gotovo bodo vsi, kteri zavoljo pomankanja derv pri merzli peči ozebljujejo, Elberfeldčanom za to važno prerokbo poslali zahvalno pismo.

Iz Francozkega. Francozka vlada je dala silno ojstro postavo zastran ptujcov na Francozkem bivajočih in v to deželo potujočih. „Constitutionel“ je razglasil zastran tega: „Vediti se dá, da zamorejo potniki, kteri iz unanjih dežel pridejo, samo tedaj se v Francozko pušati, če imajo potni list, narejen od pristojne gosposke svoje domačije in podpisan od kakega francozkega diplomatičnega urednika ali konzula. Vselej, kadar kdo na Francozko potuje, mora dati ta podpis ponoviti.“ Zlasti Angleže je kaj spekla ta postava, ker se prihodnje noben Angležnebo pripušal v francozke luke (barkostaje), kteri se ne bo izkazal s potnim listom. Tudi švajcarski časniki so silno nevoljni zavoljo tega. Kakor „Eidg. Ztg.“ piše, so francozke sitnosti zavoljo potnih listov še huje, kakor je bilo spervega misliti. Ni dosti namreč, da se mora slednji sam pri poslancu za podpis potnega lista oglasiti, tudi še dve priči mora sabo pripeljati. Vlada neuenburškega kantona se je zavoljo teh sitnost že krepko pritožila pri zveznem zboru. Švajcarski poslanec je podal ugovor zoper te sitnosti, pa dobil je odgovor: To velja vsem deželam. — Ne gré tù, razsojevati tožbe te ali une straní, gotovo bo pa Pariz s tem največjo zgubo terpel, ker bo marsikterega nehalo mikati, v Pariz težke dnarce zapravljat hoditi.

— 25. februarja se je začela porotna sodnija zoper že znane naklepnike od 14. januarja. Drugi dan je bila sodba sklenjena in obsodili so tri, namreč Orsini-ta, rojenega na Rimskem v Meldoli, — Pierri-ta, rojenega v Luki, — in Rudio-ta, rojenega v Beluni na Beneškem, v smert, Gomez, rojen v Napoli, pride za vse žive dni na galejo. Pervi trije so se pritožili čez to obsodbo.

— Iz Pariza 22. febr. Francozka vlada si ni mislila, ko je notranjo politiko tako ojstro začela vganjati, da se bo z angležkim parlamentom tako močno terčnila. Bali so se že, ko je v Londonu Palmerstonu z načertom postave zoper zarotbe o drugem branju spodletelo, da bo mogel odstopiti. Zdaj ko se je to zgodilo, ne morejo časniki francozke vlade popolnoma zakrivati svoje skerbí, pa prizadevajo si vunder pokazati, da zadrega ni tako velika, kakor jo angležki časniki malajo. Tolažijo se s tem, da bo novo ministerstvo moglo postavo zastran ptujcov v parlamentu zagovarjati, ali pa da bo kraljica Viktoria deržavni zbor razpustila.

Iz Angležkega. Angleži in Francozi so pač čudni ljudjé. Francoz je kakor suha goba, ktero najmanja iskrica v trenutku zapali, Angleži kakor val morja o viharju, ki hoče hipoma vse utopiti. Pa iskrica vgasne in vál se vleže. Kako serdito so si angležki in francozki časniki zobé kazali? tù in tam so prenapete glave že nože, meče in sablje brusili, se vzajemno poklati; celó angležko ministerstvo je moglo odstopiti zavoljo stvarčice, zbog ktere bo novo ministerstvo moglo ali zahtevanje prejšnega nadaljevati ali pa tudi odstopiti. Pa vsemu temu je bila neka pomota uzrok, kakor piše „Times“, pervi angležki časnik, namreč: Velika zmešnjava v parlamentu je bila kriva, da se je mislilo, da je zbor zavergel po drugem branju načert postave zoper zarotnike. V resnici o drugem branju načerta še glasovanje ni bilo doveršeno. Ni treba tedaj zboru, če hoče, načerta iz nemar pušati. — Pri čem da smo, se mora skoraj pokazati.

Iz Moldove in Valahije. Iz Bukaresta zvemo, da so se komisarji zadevnih vlad zedinili zastran spiska, ki ga bodo parižkemu zboru predložili zastran uravnave in uredbe Moldove in Valahije.

Iz Turškega. Iz Carigrada. Silno nenavadna zima še vedno ni odjenjala in kakor drugod se tudi ondi ljudí ne manjka, kteri si kujejo iz nesreče svojih bližnjih svojo srečo. Najhuje terpé ubožneji prebivavci zavoljo pomanjkanja derv in oglja, kterih cena je tako poskočila, da si jih tudi premožneji že skorej več ne morejo kupovati. Dosti je, če

povemo, da se lakomni dervarji in ogljarji ne sramujejo, funt oglja po 24 kr. prodajati. Enaka draginja je v rečeh za živež in zlasti mesá je veliko pomanjkanje. Vlada stori kar more, da saj nekoliko pomaga. Tako je dal Sultan sam 1 milijon piastrov v podporo ubozih brez razločka vere, in njegov izgled so posneli vsi princi in princeznje cesarskega rodú, ministri in udje diplomatičnega zbora. Enake žalostinke se čujejo iz dežele. Zima pa tudi že od leta 1812 ni bila tako huda in stanovitna. Vsaki dan se sliši o zmerznjencih in volkovih, kteri prihajajo v celih tropah iz gojzdov in hribov. Tako so v Peri, predmestju carigradskem, konja in v Škodri ženo volkovi raztergali.

— Iz Carigrada 12. t. m. Turški vladi je dobro znano, od kot izvirajo homatije in prekucije v Bosni in Ercegovini in poskerbela je tudi že za naprave, da bo te dežele v kratkem upokojila in v red djala. Tako je brati, da je 12 tavžent vojakov na poti v Bosno in 16 tavžent jih bo Bosna sama dala. Tako pišejo nekteri, drugi pa popisujejo, kakošni so ti junaki: bosi hodijo na stražo in da v tem letnem času cepajo kakor muhe, se ne more nikomur čudno zdeti. Kaj bodo opravile šlapce s sovražniki, kteri jih povsod obdajajo in zalazvajo: obup kristjanov, černogorski knez, ki je nek 4000 svojih nad Turke poslal, stradanje in najhuji sovražnik — kužne bolezni jih bodo poslali, od kodar so prišli in vse bo pri starem ostalo: Turki bodo odérali, kristjani pa terpeli, če evropejski diplomati ne bodo skoro med nje stopili.

— 25. t. m. je umerl nadpoveljnik turškega topništva in Sultanov svak Ahmet Fethi. Gotovo ne obžaluje nihče njegove smerti bridkeje kakor Sultan sam, kteri je, kakor sam pravi, brez pravega prijatla, brez zvestega svetovavca v sredi pričetega preredovanja Turčije in s težkim sercom v prihodnjost gleda. Koliko časa je, kar mu je smert Rešida uzela in kdo ve, ali ne bo v kratkem Sultan ob vse ministre? Pet ministrov ima bolnih, samo Riza paša, minister vojništva je še zdrav. Čudno se vertí osoda Turčije in dasiravno se branimo misliti, da zalazje kaka skrivna zarota možé, kterim je vlada te deržave izročena, se vendar tudi ne moremo zderžati in reči: Gorjé turškim okrajinam, če bomo prej ali pozneje brali: tudi Sultan je mertev!

— Sultan je dal avstrianski šoli velik prostor v sredi mesta v dar, da se bo ondi primerno poslopje za šolo fantinsko in dekliško s šterimi razredi sozidala. Začeli jo bodo zidati že prihodnji mesec. Kar bo manjkalo dnarjev za zidanje, jih bo dodala avstrianska vlada.

— Iz Hercegovine se zve, da so 22. februarja Raje (kristjani) pod vodjem Vukalovičem in Černogorci pod starostnikom Ivo Rakov Radoničem prijeli Turke pod Salih pašetom. Bojevali so se do nočí. Turki so se videsno umaknili na planoto, ker so se svojimi bateriami in konjiki mogli bolj razprostreti, pozneje pa so zagnali vstajnika nazaj na goré. Turki so imeli mertvih in ranjenih 100 mož, vstajniki so jih mnogo več zgubili.

Iz Kine. Yeh, poglavar kantonskega mesta, kteri je s svojo termo uzrok bil sedanje vojske Kinezov z Angleži in Francozi, je prišel Angležem v pest in sedi sedaj na francozki barki Belle-Isle vjet, dokler francozki in angležki poslanec njegove osode ne določita. Postavila sta kineškega generala za poglavarja.

Sloga!

Oblaki černi se podé,
Od kod in kam nihčé ne vé;
Pa vsi se zopet snidejo
In kakor bratje pravijo:
Le vkupej, da ne bomo
Ko „Cicero pro domo!“

Potoki, ki se iz njih vlijó,
Poljé in reke napojó,
Se združeni vsi snidejo
In kakor bratje pravijo:
Le vkupej, da ne bomo
Ko „Cicero pro domo!“

In ko se leto pomladí,
Zbor ptičic milo žvergolí,
Vse, vse pa se zedinijo
Kot sestrice in pojejo:
Le vkupej, da ne bomo
Ko „Cicero pro domo!“

In tako tud cvetličice —
Dišeče krasne milice —
Se v kiticah vse snidejo
In kot sestrice pravijo:
Le vkupej, da ne bomo
Ko „Cicero pro domo!“

Oblaki in potoki vsi,
In ptičice s cvetlicami
Po svoje se zedinijo
In nam Slovencom pravijo:
Le v slogi! — da ne bomo
Vsak „Cicero pro domo!“

Fr. Malavašič.

Darovi za Vodnikov spominek.

Od I.—XII. naznanila . 623 fl. 44 kr.

Gospá Elizabeta Zameje	1 „	— „
Gospod Karol Ksav. žlahtni Raab, deželni svetovavec	2 „	— „
„ Miha Pregl, oskerbnik grajščine Križanske v Ljubljani s pristavom: Petero mojih šolskih spričal je podpisal V. Vodnik. tedaj darujem za njegov spominek tudi	5 „	— „
„ Jožef Vesel, svetovavec c. k. deželne sodnije v Ljubljani	4 „	— „
„ dr. Karol Vesel, c. kr. okrajni zdravnik v Ljubljani	2 „	— „
„ Jože Debevc, posestnik v Ljubljani	5 „	— „
„ Andrej Debevc, posestnik v Ljubljani	1 „	— „
„ Janez Zalokar, fajmošter v Ljubljani	1 „	— „
„ dr. H. C.	1 „	— „
„ Andrej Marušič, začasni učenik verozakona in slovenščine v gimnazii goriški	4 „	— „
„ F. Pustaverh, kaplan v Tuhinskem Šmartnu	1 „	— „
„ A. U., hvaležni učenec Vodnikov	2 „	— „
„ Škender Sović, podžupnik v Halozih	3 „	— „
„ J. V. Viktorin v Budi (Ofen)	1 „	— „
„ g. Palarik v Budi (Ofen)	1 „	— „
„ Sodia v Celji	1 „	— „
„ Anton Mazuranič, c. k. profesor v Zagrebu	1 „	— „
Skupaj	659 fl.	44 kr.

Loterijne srečke:

V Terstu 27. februarja 1858: **37. 73. 49. 54. 13.**
Prihodnje srečkanje v Terstu bo 10. sušca 1858.

Stan kursa na Dunaji 27. svečana 1858.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	81	fl.
	4½ „	72¼	„
	4 „	64½	„
	3 „	50	„
	2½ „	41¼	„
Oblig. 5% od leta 1851		B 97	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		85	„
Zajem od leta 1834		329	„
„ „ 1839		130	„
„ z loterijo od leta 1854		108¼	„
„ národni od leta 1854		84¾	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.	81	fl.
Windišgrac. „ „ 20 „	25½	„
Waldštein. „ „ 20 „	27	„
Keglevičeve „ „ 10 „	16¼	„
Cesarski cekini	4 fl.	45
Napoleondor (20 frankov)	8 fl.	14
Suverendor	14 fl.	6
Ruski imperial	8 fl.	24
Pruski Fridrihsdor	8 fl.	42
Angležki suverendor	10 fl.	19

Nadavk (agio) srebra:
na 100 fl. 5 fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.